

Дело C-386/21

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

24 юни 2021 г.

Запитваща юрисдикция:

Cour d'appel de Mons (Белгия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

10 май 2021 г.

Въззивник:

Ryanair DAC, по-рано Ryanair Ltd

Въззиваем:

Happy Flights Srl

В РАМКИТЕ НА ПРОИЗВОДСТВО СЪС СТРАНИ:

Учреденото съгласно ирландското право дружество RYANAIR DAC със седалище в Ирландия, ДЪБЛИН, Airside Business Park, Swords 0, Dublin Airport [...] [данни относно Ryanair DAC],

въззивник по основната жалба, въззиваем по насрещната жалба,

[...] [данни относно адвокатите на Ryanair DAC] [...] **СРЕЩУ:**

SPRL (понастоящем SRL) HAPPY FLIGHTS [...] със седалище в 9920 LOVENDEGEM, [Белгия,] Bredestraat Kouter, 69,

въззиваем по основната жалба, въззивник по насрещната жалба,

[...] [данни относно адвокатите на SRL Happy Flights] [...] [съображения от процесуално естество].[...]

I. Факти и обстоятелства, предхождащи спора

1. Спорът се води между учреденото съгласно белгийското право дружество SRL HAPPY FLIGHTS (наричано по-нататък „HF“), специализирано в събирането на вземания, на което пътници във въздушния транспорт са прехвърлили правата си, и учреденото съгласно ирландското право дружество RYANAIR DAC (наричано по-нататък „RY“), от което HF претендира обезщетения, дължими на пътниците на основание на Регламент (ЕС) № 261/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 11 февруари 2004 година относно създаване на общи правила за обезщетяване и помощ на пътниците при отказан достъп на борда и отмяна или голямо закъснение на полети, и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 295/91 (наричан по-нататък „Регламент № 261/2004“).
2. В настоящия случай става въпрос за отмяната на полет FR6351 от София (SOF) до Шарльороа (CRL) на 17 септември 2017 г., а засегнатите пътници са следните: [...] [данни относно засегнатите пътници]
3. С електронно писмо от 18 септември 2017 г. HF отправя покана до RY да му заплати сумата 7 229,75 EUR, която обхваща обезщетението и равностойността на самолетните билети, а RY потвърждава получаването на електронното писмо, но отказва да плати на HF.
4. С иск, предявен на 2 януари 2018 г. пред Търговския съд на Ено (Подразделение Шарльороа), HF претендира RY да му заплати сумата от 7 229,75 EUR, заедно с лихви за забава и със съдебни лихви, считано от 18 септември 2017 г. до окончателното плащане.
5. RY оспорва компетентността на белгийските съдилища и предявява насрещен иск за заплащане на обезщетение в размер на 5 000 EUR на основание злоупотреба с процесуални права.
6. [...] [съображения от процесуално естество]
7. В съдебното решение, постановено на 21 юни 2019 г. в рамките на състезателно производство, се приема, че искът е допустим и основателен и RY се осъжда да заплати на HF сумата от 7 229,75 EUR, заедно с лихви за забава и със съдебни лихви, считано от 18 септември 2017 г. до окончателното плащане, а също така се приема, че насрещният иск на RY за допустим, но той се отхвърля като неоснователен и RY се осъжда да заплати съдебните разноски в производството пред първата инстанция [...] [съдът се произнася

относно разноските в производството] като приема, че съдебното решение подлежи на предварително изпълнение и че обжалването не спира изпълнението.

8. На 26 юли 2019 г. RY подава въззивна жалба.
9. HF подава насрещна въззивна жалба що се отнася до съдебните разноси, чиято допустимост се оспорва от RY.

II. Допустимост на главната въззивна жалба

10. [...] [обсъждане на допустимостта на главната въззивна жалба на RY. Запитващата юрисдикция приема, че въззивната жалба е допустима].

III. Изложени основания

21. Първото изтъкнато от RY основание е недопустимост на иска на HF, тъй като последното нямало процесуална легитимация или правен интерес да претендира плащане на дължимото на основание Регламент № 261/2004 обезщетение, тъй като HF не било нито потребител, нито пътник и нямало право на вземане поради липса на валиден от гледна точка на ирландското право договор за прехвърляне на вземане. Второто и третото основание се отнасят до липсата на компетентност на белгийските съдилища да разгледат спора, а четвъртото и петото основание са свързани с прилагането на общите условия на RY, които изискват предварително подаване на рекламация от пътника и забраняват прехвърлянето на вземания.
22. Преди да се произнесе по допустимостта и основателността на даден иск обаче, съответният съд трябва най-напред да провери своята компетентност да го разгледа, поради което настоящият съд трябва първо да провери своята международна компетентност.

IV. Компетентност на белгийските съдилища

A. Относно клаузата за предоставяне на компетентност

23. RY предвижда клауза за избор на съд в член 2.4 от своите общи условия за превоз, съгласно която „*Освен ако не е предвидено друго в конвенцията или в приложимото право, договорът за превоз, който сте сключили с нас, както и настоящите общи условия и правила, се уреждат от ирландското право и всеки възникнал или свързан с този договор спор е от компетентността на ирландските съдилища*“.

24. Приложимата правна уредба при спорове между учредено съгласно белгийското право дружество и учредено съгласно ирландското право дружество е Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (наричан по-нататък „Регламент № 1215/2012“).
25. Наскоро Съдът на Европейския съюз се произнесе по преюдициално запитване относно тълкуването на член 25, параграф 1 от този регламент в рамките на дело, свързано с прилагането на включена в договор за превоз клауза за избор на съд по отношение на дружество за събиране на вземания, на което пътникът е прехвърлил правото си на рекламация, основаващо се на Регламент № 261/2004 (решение от 18 ноември 2020 г., DELAYFIX, C-519/19).
26. В рамките на този спор пътник е прехвърлил на полското дружество за събиране на вземания DELAYFIX правото си на обезщетение на основание Регламент № 261/2004 във връзка с отмяната на полет от Милано до Варшава, извършван от RY, като договорът за превоз между пътника и RY съдържа клауза за избор на съд в полза на ирландските съдилища.
27. В рамките на иска по същество, предявен от DELAYFIX пред съд във Варшава, RY изтъква срещу дружеството за събиране на вземания клаузата за избор на съд. Съдът във Варшава отхвърля повдигнатото от RY възражение за липса на компетентност. RY подава частна жалба срещу това определение пред Окръжен съд Варшава, който решава да постави на Съда на ЕС следния преюдициален въпрос:

„Когато се преценява действителността на споразумение за предоставяне на компетентност, трябва ли член 2, буква б), член 3, параграфи 1 и 2 и член 6, параграф 1 от Директива 93/13 [...] и член 25 от Регламент [№ 1215/2012] да се тълкуват в смисъл, че крайният приобретател на вземане, който е придобил това вземане чрез цесия от потребител, но сам по себе си няма качеството потребител, също може да се позовава на липсата на индивидуално договаряне на договорните клаузи и на неравноправността на договорните разпоредби, произтичащи от споразумението за избор на съд?“
28. Преди да отговори на отправения му преюдициален въпрос, в това решение Съдът на Европейския съюз намира за необходимо да определи при какви условия клауза за предоставяне на компетентност може да обвърже дружеството за събиране на вземания, на което пътникът е прехвърлил вземането си.
29. Съдът приема, че записаната в договор клауза, с която се учредява компетентност, може по принцип да произвежда последици единствено

в отношенията между страните, дали своето съгласие за сключването на този договор (точка 42), че приобретателят на вземането (дружеството за събиране на вземания) не е страна по договора за превоз, в който се съдържа тази клауза, а е трета за този договор страна (точка 43), като от това Съдът прави извод, че клауза за предоставяне на компетентност по принцип не може да бъде противопоставена от авиокомпанията на дружество за събиране на вземания, на което пътникът е прехвърлил вземането си (точка 46), освен ако съгласно приложимото към спора по същество национално право третото лице е встъпило във всички права и задължения на първоначалния съдоговорител (точка 47) и ако това не е така, дружеството за събиране на вземания не е обвързано от клаузата за избор на съд.

30. Съгласно диспозитива на това решение член 25 от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че **клауза за предоставяне на компетентност, включена в договор за превоз, който е сключен между пътник и авиокомпания, може да бъде противопоставена от последната на дружество за събиране на вземания, на което пътникът е прехвърлил вземането си**, за да се оспори компетентността на дадена юрисдикция да разгледа иск за обезщетение, предявен срещу авиокомпанията на основание Регламент № 261/2004, **само в случай че съгласно правото на държавата, чийто съд или съдилища са определени с посочената договорна клауза, това дружество е встъпило във всички права и задължения на първоначалния съдоговорител, което следва да се провери от запитващата юрисдикция.**
31. В настоящия случай съдът възнамерява да се съобрази с възприетото в това съдебно решение, като за да определи своята международна компетентност той трябва да провери дали от гледна точка на ирландското право — тъй като съгласно спорната клауза ирландските съдилища са определени като компетентни — HF е встъпило във всички права и задължения на пътниците.
32. Компетентността обаче трябва да се преценява независимо от спора по същество, въз основа на това, което е посочено в исковата молба (вж. M. DESCAMPS, *Compétence internationale et loi applicable en matière d'obligations contractuelles et non contractuelles*, in X. *Obligations, Traité théorique et pratique*, VII, 1.1.11 и въз основа на решение на Съда на Европейския съюз по дело EFFER 4/3/1982, след разглеждане *prima facie*, без да се засяга спорът по същество.
33. В исковата молба HF посочва, че е дружество, специализирано в инкасирането на обезщетения, които се дължат на основание на Регламент № 261/2004, и че пътниците „са му прехвърлили претенциите си, произтичащи от Регламента за пътниците, в съответствие с член 1689 и следв. от *Code civil* [Граждански

кодекс]“, като в петитума на исковата молба дружеството твърди само, че спрямо прехвърлянето на вземанията, на които то се позовава, е приложимо единствено белгийското право, което е избрано от страните в рамките на договора за прехвърляне на вземане, сключен между пътниците и него.

34. Ето защо посоченото дружество не доказва в нито един момент валидността и противопоставимостта на прехвърлянето на вземане от гледна точка на ирландското право и съответно какъв е обхватът на това прехвърляне съгласно ирландското право, поради което не доказва, че е встъпило във всички права и задължения на пътниците съгласно ирландското право.
35. Според RY ирландското право не позволява прехвърлянето на право на рекламация („*assignment of bare legal right*“) на правен субект, който няма никаква връзка с предявената от него рекламация, освен връзката, създадена вследствие от прехвърлянето на правото на рекламация, а това противоречи на ирландския обществен ред, поради което прехвърлянето на HF на вземането е невалидно.
36. RY доказва това с представеното становище на Donal John O'Donnell, съдия в Supreme Court на Ирландия, и с постановеното наскоро от Supreme Court на Ирландия решение от 31 юли 2018 г., SPV Osus Ltd - v- HSBC Institutional Trust Services (Ireland) Ltd, както и със статия на ирландската доктрина във връзка с това решение (документи 25 и 26 от представената от RY преписка).
37. От гореизложеното може да се направи извод, че клаузата за предоставяне на компетентност е непротивопоставима на HF, трето за договора за превоз лице, което не е изразило съгласие относно тази клауза и не може да се позовава на цялостно прехвърляне на вземане от гледна точка на ирландското право.
38. Следователно не е необходимо да се проверява валидността и евентуално неравноправният характер на клаузата за предоставяне на компетентност, която не обвързва HF.

В. Относно прилагането на Регламент № 1215/2012

39. Тъй като клаузата за предоставяне на компетентност не се прилага, необходимо е да се определи коя юрисдикция е международно компетентна на основание Регламент № 1215/2012 да разгледа иск за обезщетение, предявен на основание на Регламент № 261/2004 от учредено съгласно белгийското право дружество за събиране на вземания срещу ирландска авиокомпания.

40. Съгласно член 4 от този регламент по принцип са компетентни съдилищата на държавата членка, на чиято територия е местоживеенето на ответника, в случая ирландските съдилища, освен когато е налице специална компетентност.
41. Следва да се подчертае, че HF е трето за договора лице и не е нито пътник, нито потребител, нито сдружение на потребители, а е предприятие по смисъла на член I.1, 1° от Code de droit économique [Кодекс на стопанското право], поради което по принцип то не може да се позовава на императивните разпоредби в областта на международната компетентност, предназначени да защитават потребителите и да им позволят да образуват съдебно производство в държавата по тяхното местоживеене на основание член 17 от Регламент (ЕС) № 1215/2012, още повече, че посоченият регламент не се прилага към договорите за транспорт, различни от договорите, които в цената си включват предоставянето на комбинация от пътуване и настаняване.
42. *Ratio legis* на този член е по-специално да се предотврати лишаването от достъп до правосъдие на потребител, изправен пред разходите и трудностите на едно производство в чужда държава членка, какъвто риск не съществува, когато производството е инициентирано от предприятие в рамките на неговата икономическа дейност с международни измерения.
43. HF обаче се позовава на решение REHDER, постановено от Съда на Европейския съюз на 9 юли 2009 г. (C-204/08), съгласно което член 5, точка 1, буква б), второ тире от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година (понастоящем заменен от член 7, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012) трябва да се тълкува в смисъл, че при превоз по въздух на лица от една държава членка до друга държава членка, извършен на основание на договор, сключен само с една авиокомпания, която е действителният превозвач, компетентният съд да разгледа искане за обезщетение на основание на договора за превоз и на Регламент (ЕО) № 261/2004 е съдът — по избор на ищеца — в чийто район се намира мястото на излитане или мястото на пристигане на самолета, така както тези места са договорени в посочения договор.
44. Съдът всъщност приема, че в случай на множество места на предоставяне на услуги в различни държави членки следва да се търси мястото, което гарантира най-тясна връзка между разглеждания договор и компетентната юрисдикция, и по-специално мястото, където по силата на договора следва основно да се предоставят услугите (точка 38), и Съдът приема, че единствените места, които имат пряка връзка с услугите, предоставени в изпълнение на задълженията, свързани с предмета на договора за въздушен транспорт, са мястото на излитане и мястото на пристигане на самолета (точка 41), като всяко от

тези две места се намира в достатъчно близка връзка с материалните елементи на спора и следователно гарантира тясната връзка между договора и компетентната юрисдикция, която се изисква от правилата за специална компетентност (точка 44), а тази възможност за избор е съобразена както с изискването за предвидимост, така съответства и на целта за правна сигурност, като в същото време Съдът напомня, че ищецът си запазва и възможността да се обърне към юрисдикцията по местоживеенето на ответника (точка 45).

45. От това НФ прави извода, че в настоящия случай международно компетентни са белгийските съдилища, тъй като мястото на излитане или мястото на пристигане на самолета е летище Шарлвора (Ено – Белгия).
46. В рамките на делото, по което е постановено решение RENDER, искът обаче е предявен от самия пътник, който е пряк съдоговорител и е обвързан от договора за въздушен превоз, а не е предявен от трето лице, приобретател на вземане, който не е страна по договора.
47. RY твърди, че след като приобретателят на вземането е трето лице за договора, сключен между пътника и авиокомпанията, този приобретател не е обвързан от договора за превоз, сключен между пътника и авиокомпанията, и следователно не може да бъде обвързан от съдържащите се в него клаузи, независимо дали става въпрос за клаузата за избор на съд или за мястото на излитане или пристигане, уговорено между пътника и авиокомпанията в договора за превоз.
48. Ето защо RY твърди, че тъй като приобретателят на вземането не е свързан с мястото на изпълнение на договора за превоз, сключен между авиокомпанията и пътника, той не може да се позовава на мястото на изпълнение на договора, сключен между пътника и авиокомпанията, когато предявява своя иск срещу авиокомпанията, а трябва да призове авиокомпанията пред съдилищата на държавата по местоживеенето на ответника съгласно общото правило по член 4 от Регламент № 1215/2012, тоест в случая пред ирландските съдилища.
49. RY изтъква, че постановеното от Съда на Европейския съюз решение от 7 март 2018 г. по дело AIR NOSTRUM (съединени дела C-274/16, C-447/16 и C-448/16) в никакъв случай не поставя под въпрос гореизложеното, тъй като в това решение Съдът не анализира изобщо възможността приобретател на вземане, който е трето за договора за превоз лице, да предяви иск срещу авиокомпания въз основа на мястото на изпълнение на договора за превоз.
50. В това решение Съдът на Европейския съюз се произнася по въпроса за мястото на изпълнение на договорните задължения по договор за въздушен превоз в случай на свързващи полети, осигурени от различни

авиокомпания (място на пристигане на втория полет), като Съдът е трябвало също така да отговори на въпроса дали понятието „дела, свързани с договор“ по смисъла на член 7, точка 1 от Регламент № 1215/2012 обхваща иск за обезщетение, предявен от пътниците във въздушния транспорт на основание Регламент № 261/2004 срещу опериращия въздушен превозвач, с когото засегнатият пътник няма сключен договор.

51. Съдът отговаря на този въпрос утвърдително, като се основава по-специално на член 3, параграф 5, второ изречение от Регламент № 261/2004, който уточнява, че в случаите, когато опериращ въздушен превозвач, който няма никакъв договор с пътника, изпълнява задължения съгласно този регламент, се счита, че той върши това от името на лицето, което има договор с този пътник, и задълженията на третия превозвач произтичат от договора за въздушен превоз, поради което при разглежданите обстоятелства искът за обезщетение поради голямо закъснение на полет, изпълнен от опериращ въздушен превозвач като AIR NOSTRUM, който не е страна по договора със засегнатите пътници, следва да се счита като предявен по дела, свързани с договорите за въздушен превоз, сключени между пътниците и съответно AIR BERLIN и IBERIA.
52. В настоящия случай положението е различно, тъй като искът за обезщетение срещу въздушния превозвач, страна по договора с пътниците, е предявен от дружество за събиране на вземания, което е трето лице по отношение на договора за въздушен превоз и което се позовава на качеството си на приобретател на вземане, но не доказва, че е встъпило във всички права и задължения на пътниците, прехвърлители на вземането.
53. Ето защо възниква въпросът за прилагането и тълкуването на член 7, параграф 1 от Регламент № 1215/2012.
54. Поради това е необходимо на Съда на Европейския съюз да бъдат поставени преюдициалните въпроси, формулирани в диспозитива на настоящото решение.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ

Съдът,

[...] [съображения от процесуално естество] [...] отправя до Съда на Европейския съюз следните преюдициални въпроси:

1. *Трябва ли член 7, параграф 1, буква а) от Регламент № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по*

граждански и търговски дела да се тълкува в смисъл, че понятието „дела, свързани с договор“ по смисъла на тази разпоредба обхваща иск за обезщетение с основание Регламент (ЕО) № 261/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 11 февруари 2004 година относно създаване на общи правила за обезщетяване и помощ на пътниците при отказан достъп на борда и отмяна или голямо закъснение на полети, и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 295/91, предявен от дружество за събиране на вземания, което е трето за договора за въздушен превоз лице и което се позовава на качеството си на приобретател на вземане на пътника, макар това дружество да не е доказало, че е встъпило във всички права и задължения на първоначалния съдоговорител?

2. *При утвърдителен отговор на първия въпрос, трябва ли член 7, параграф 1, буква а) и член 7, параграф 1, буква б) от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела да се тълкуват в смисъл, че мястото на изпълнение на задължението, на което се основава исковата молба, е мястото на изпълнение на договора за въздушен превоз, тоест мястото на излитане или мястото на пристигане на самолета, или евентуално е друго място?*

[...] [Спиране на производството]

[...] [Заклучителни формулировки от процесуално естество, подписи и дата]